

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 19. aprila 1865. ~

Gospodarske stvari.

Gospod Fidelis Terpinc

in pa obrtnost in kmetijstvo na Kranjskem.

Lega kranjske dežele je od nekdanje njene prebivavce napeljevala, da so poleg kmetovanja tudi pečali se z obrtnijo in barantijo. Izdelovanje železnine, suhe robe, lončenine, platnenega in volnatega blaga, strojarstvo, voznina in kupčija so donšale prebivavcem dohodke, kadar jim niso zadostili zemljiščini pridelki.

Ljudstvo se množi dan na dan; mnogo posestnikov na zemljiščih svojih ne prideljuje toliko, da bi sebe in svojo družino preživili vse leto. Mnogo je tudi taci, ki brez vsega zemljiščinega posestva gostujejo in od zaslužka z rokami živeti morajo. Taki ljudje so dobra pomoč gospodarjem velicim posestev o času silnega dela; pa tudi vsaka nadloga o času, kadar ni dela. Živeti hočejo; če pa ni zaslužka, prosijo ali pa po sili jemljejo. Nadloga je večkrat hudobii začetek.

Taki hudobii v okom priti je le tedaj mogoče, ako se ljudem poti odpirajo, po katerih jim je mogoče potrebni živež pošteno si služiti. Kdo neki je večje časti vreden, in kdo neki ima večje zasluge za človeštvo, kakor taki možaki, ki lačne izstradane družinice z delom preskrbujejo, jim priložnost dajejo si potrebnega živeža služiti in občinstvu koristnim biti, namesti da bližnjega z beračenjem nadleževajo ali celo s hudodelstvom poškodujejo?

V živem spominu hranimo ime visokočastitega barona Žiga Zoisa, ne le za to, da je obudil ljubezen do matere Slave, temveč da je bil po očetu svojem za kranjsko deželo neumrlega spomina Mihelu Angelu, ki je domači železnini pot odprl po dveh morjih (sredozemskem in jadranskem) dobrotnik kranjskemu obrtnijstvu, ker je železnino po izgledu svojega očeta na vso moč pospeševal, tako, da so se kupci trgali za kranjsko blago. Kar je za povzdigo domačega obrtnijstva bil baron Žiga Zois, ki ga je kmetijska družba 1815. leta tudi za svojega predsednika izvolila*) našim prednikom, to je nam naš neutrudljivi vrstnik gosp. Fidelis Terpinc.

Že mladeneč je s pomočjo svojega vrlega očeta osnoval v Kranji usnjarsko fabriko in fabriko za koce. Z nakupovanjem slamniov in pošiljanjem v ptuje dežele je podpiral izdelovanje tega blaga, tako, da se je v kratkem času razširilo od Ihana po vsi mengiški, komenski in celo po vodiški fari. Odkar je pa nastopil gospodarstvo fužinske grajščine leta 1825, je on v društvu za obrtnost navdušenih družbenikov osnoval tamkaj in v okolici toliko početja, da ima veliko ve-

liko ljudi vsaktere starosti možkega in ženskega spôla priložnost, si živež pošteno služiti.

Tako je izcimila se velika papirnica v Vevčah (Josefsthale), olarija ravno ondi, fabrika na fužinah, kjer se pripravlja barvarski les, mlativnica ravno tam; fabrika za izdelovanje sukna in posebno lepih plaht; on je na novo oživil vatino fabriko na Dobrovi, tako tudi papirnico v Ladji poleg Goričanov. On je tudi prvi, ki se je lotil v rabo spraviti neprecenljivo moč vode v Mejvodah. Pri vseh teh početjih ima delo in živež sto in sto ljudi.

Pa nesamo da preživi toliko ljudi, on je tudi z izdelki omenjenih fabrik deželi tako slavnost pridobil, da jih povsod iščejo in si jih naročujejo. Prav tako, kakor je baron Žiga Zois kranjski železnini pot v daljne čezmorske dežele odprl, tako preplava na tisoče centov papirja po morji v Levant, gré barvarski izdelani les, sukno in plahte v daljne dežele.

Njemu ni bila nobena občna razstava v Evropi predeleč, da ne bi je bil obiskal in pregledal, kaj da bi utegnilo po ptujih izgledih pri nas popraviti in na bolji stan spraviti se. Njega je veselje došlo, da so izdelki vevške papirnice hvaljeni bili v Londonu, Parizu, Berlinu in na Dunaji.

Kakor je prvi steber obrtnii v naši deželici, tako je tudi prvi med tistimi možaki, ki z dobrimi izgledi, z besedoin djanjem, neutrudljivo podpirajo kmetijstvo.

Njemu je največ pripisati, da se na Kranjskem izdeluje koščena moka za zboljšanje rodovitnosti naše uboge in zeló zmolzene zemlje; vpeljanje moharja, laške repice, sirka, mačjega repa in še več drugih rastlin v naša gospodarstva je največ njegovemu dostiletnemu priporočevanju zahvaliti.

Po vsej okolici fužinski so se goveda po grajskih plemenakih močno zboljšala, pa tudi veliko dobrih plemen je on po deželi razposlal v povzdigo živinoreje.

Prašam tedaj vas, dragi bravci teh vrstic: Ali ne zasluži ta naš vrstnik Terpinc, ki poleg vsega rečenega se neprenehoma véde ko nepremakljiv Avstrijan pa zvest sin matere Slave, da mu za prihodnji 67. god srčno voščilo očitno izrečemo: Naj ga mili Bog zdravega ohrani in mu še dokaj let dá vživati zasluženi sad velikoletnega truda! Tako se skažemo hvaležne možu za vse, kar je dobrega storil narodu in posamesnim, in ga krepčamo v njegovi dosedanji delavnosti, dasiravno je drugod ne vidijo in ne čislajo tako, kakor zasluži! Mnogo častiteljev.

Gospodarski pomenki.

Odgovor M. K-u iz Krasa

na pritožbo v 11. listu „Novic“ zastran pogojevdevanja Krasa.

Da je treba goličave na Krasu pogojevzdati, so davno že spoznali vsi umni kmetovavci in njega resnični pri-

*) Glej življenjepis njegov, ki ga je sestavil dr. Bleiweis, v „Koledarčku“ ali v „Zlatih klasih“.